

Tự do, Báo trước, Được cung cấp Thông tin và Đồng thuận (FPIC)

Nguyễn Thu Hương
Điều phối viên cấp cao

16/08/2013

OXFAM

Nội dung trình bày

1. Hiểu về FPIC
2. Các bước áp dụng FPIC
3. Bàn về Tham vấn cộng đồng trong Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường sửa đổi

PHẦN 1: HIỂU VỀ FPIC

Tự do, Báo trước, Được cung cấp thông tin và Đồng thuận (FPIC)

- Tự do, Báo trước, Được cung cấp thông tin và Đồng thuận là **quyền tập thể** của cộng đồng,
  - quyết định về đất đai và tài nguyên;
  - quyền quyết định có đồng thuận hay không đồng thuận với các chính sách/chương trình/dự án có ảnh hưởng trực tiếp đến sinh kế và đời sống của họ;
  - quyết định tương lai của cộng đồng và những người dân trong cộng đồng
- FPIC là một **cơ chế** nhằm giúp cộng đồng thực hành quyền quyết định, và đưa ra các điều khoản hợp tác với các bên liên quan

FPIC được luật định

- FPIC được công nhận trong Tuyên bố của Liên hợp quốc về Quyền của những Dân tộc Bản địa
  - Điều 10 di rời và tái định cư
  - Điều 11 (2) quyền sở hữu văn hóa; trí tuệ
  - Điều 19 Luật pháp ảnh hưởng tới Người dân tộc Bản địa
  - Điều 28 (1) đền bù và bồi thường cho vùng đất bị thu hồi
  - Điều 29 (2) xả thải ở vùng đất của người dân tộc Bản địa
  - Điều 32 (2) khai thác mỏ và các dự án lớn khác

FPIC được luật định

Tuyên bố của Liên hợp quốc về quyền của các Dân tộc Bản địa - Điều 32 (2) khai thác mỏ và các dự án lớn khác:

Chính phủ **phải tham khảo ý kiến và hợp tác chặt chẽ** với Người dân tộc Bản địa có liên quan, thông qua tổ chức đại diện của họ, nhằm đạt được sự đồng thuận dựa trên nguyên tắc Tự do, Báo trước, Được cung cấp thông tin, **trước khi phê duyệt** bất kỳ dự án nào ảnh hưởng tới đất đai hoặc vùng lãnh thổ và các tài nguyên khác, đặc biệt liên quan đến sử dụng và khai thác khoáng sản, nguồn nước và các nguồn tài nguyên khác

FPIC được luật định

- Tổ chức lao động Quốc tế: Công ước về Các Dân tộc Thiểu số và Bộ lạc, 1989 (Số. 169)
- Tuyên bố Liên hợp quốc về Quyền Phát triển chỉ ra rằng các cộng đồng phải được tham gia vào các dự án có ảnh hưởng tới họ và phải tuân theo các nguyên tắc của FPIC
- Các tiêu chuẩn quốc tế khác, ví dụ Tuyên bố toàn cầu về Quyền con người, Công ước Quốc tế về các Quyền kinh tế, xã hội, và văn hóa; Công ước Quốc tế về các quyền dân sự và chính trị, đều phù hợp với các nguyên tắc FPIC
- FPIC được đưa vào một số bộ luật ở một số nước ví dụ Philippines

Những tổ chức khác áp dụng FPIC

- Một số công ty
- Công ty tài chính Quốc tế (thành viên của Ngân hàng thế giới), thể hiện trong các “Tuyên chuẩn hoạt động” của họ
- Ủy ban thế giới về Đập, Hiệp ước về Đánh giá tình bền vững của Thủy điện
- Nguyên tắc và Tiêu chuẩn RSPO cho Sản xuất dầu cọ bền vững

FPIC tại Việt Nam?

- FPIC đã được áp dụng trong khuôn khổ chương trình UNREDD ở Việt Nam tại 78 thôn ở tỉnh Lâm Đồng
- Pháp lệnh dân chủ cơ sở? – Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra.

FPIC là gì?

- **Tự do:** quá trình ra quyết định của cộng đồng không bị ép buộc, hăm dọa, thao túng, hoặc áp lực
- **Báo trước:** trước khi chính phủ giao đất cho dự án, trước khi dự án triển khai xây dựng, cộng đồng có thời gian để hiểu thông tin và ra quyết định
- **Được cung cấp thông tin:** được cung cấp thông tin giúp cộng đồng ra quyết định đồng ý hay không đồng ý với dự án
- **Đồng thuận:** cộng đồng có thể nói “đồng ý” hay “không đồng ý” đối với dự án và vào bất cứ thời điểm nào của dự án, và duy trì quá trình ra quyết định của cộng đồng

FPIC vừa là tiến trình,
vừa là kết quả
Tham vấn là tiến trình
Đồng thuận: là quyết
định/kết quả của tiến
trình

Tham gia vào Ra quyết định

- FPIC bảo vệ quyền thương thuyết và tham gia vào quá trình ra quyết định của cộng đồng về những gì liên quan đến họ
- Cộng đồng có thể sử dụng thiết chế ra quyết định của mình, không bị ép buộc phải sử dụng tiến trình ra quyết định áp đặt từ bên ngoài
- Tham vấn và thương lượng chỉ được thực hiện khi cộng đồng không bị ép buộc phải tham gia
- Đồng thuận cộng đồng và các quyết định chỉ được đưa ra khi cộng đồng hoàn toàn hiểu vấn đề

Hướng dẫn sử dụng FPIC của Oxfam

Step 1

Find out who is developing the planned project

Step 2

Request information from the project developers

Step 3

Hold discussions within your community

Step 4

Community negotiations with the project developers

Step 5

Seek independent advice

Step 6

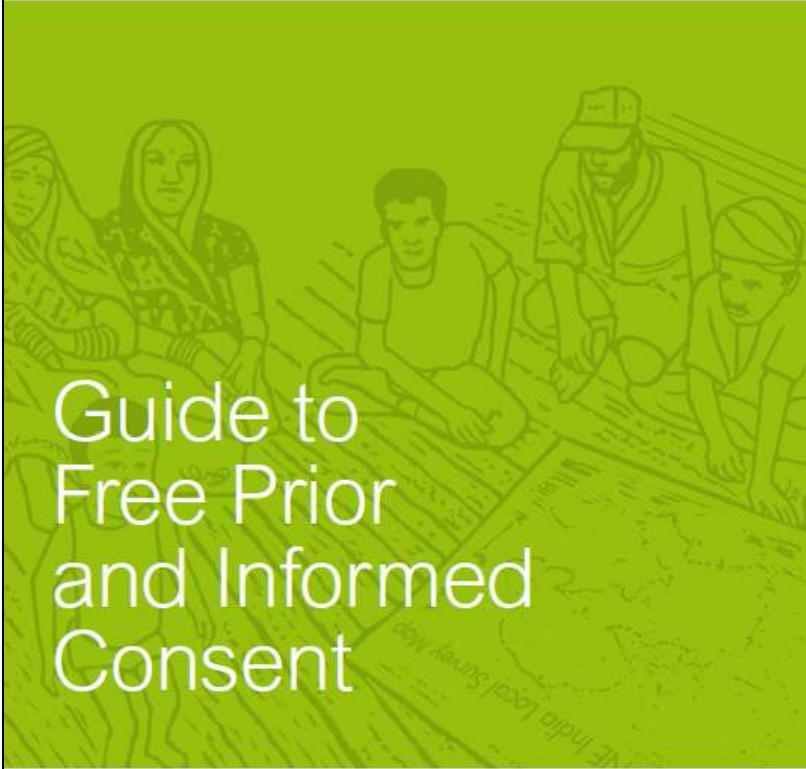

Make decisions as a community

Step 7

Ongoing communications with the project developers

Guide to
Free Prior
and Informed
Consent

 Oxfam

PHẦN 2: CÁC BƯỚC ÁP DỤNG FPIC

Bước 1 - Xác định đơn vị thực hiện dự án.

- Đầu tiên, cộng đồng cần xác định đơn vị nào đang lập kế hoạch dự án tại cộng đồng của mình. Từ đó, cộng đồng sẽ biết cộng đồng cần đạt được sự đồng thuận với ai (đơn vị nào), hỏi thông tin ở đâu và cần tham khảo ý kiến, thương lượng với ai/đơn vị nào.
- Các dự án lớn thường liên quan đến nhiều tổ chức và các đối tác khác nhau. Thường bao gồm các cơ quan nhà nước, các công ty tư nhân hoặc ngân hàng.

Bước 2 - Yêu cầu thông tin từ các đơn vị thực hiện dự án.

- Điều quan trọng là tìm hiểu dự án sẽ ảnh hưởng đến cộng đồng như thế nào
- Sau đó, người dân có thể đưa ra 1 quyết định đồng thuận hay không đồng thuận.
- Thảo luận và đàm phán chỉ nên xảy ra khi các nhà lãnh đạo cộng đồng hiểu các vấn đề đang được thảo luận.
- Cộng đồng có quyền yêu cầu thông tin từ các đơn vị thực hiện dự án. Thông tin này nên dễ hiểu và bằng tiếng địa phương.
- Cộng đồng cũng có thể có các câu hỏi đối với các đơn vị thực hiện dự án.
- Nếu cộng đồng không được cung cấp thông tin, cộng đồng có chiến lược hoặc ý tưởng gì để có được thông tin ?

Bước 3 - Tổ chức thảo luận tại cộng đồng

- Mọi người trong cộng đồng cần được thông báo về dự án và cùng đưa ra các quyết định quan trọng.
- Ý kiến của tất cả các thành viên trong cộng đồng đều cần được xem xét.
- Đảm bảo rằng tất cả thành viên cộng đồng, bao gồm phụ nữ, người trẻ, người khuyết tật, đều được tham gia vào quá trình ra quyết định
- Điều này là quan trọng bởi những dự án lớn sẽ tác động khác nhau tới mỗi nhóm đối tượng.
- Cộng đồng có thể chỉ định người đại diện cho cộng đồng để thương lượng với những người triển khai dự án.

Bước 4 - Cộng đồng đàm phán với những đơn vị triển khai dự án

- Cộng đồng có thể quyết định thảo luận và đàm phán với những đơn vị triển khai dự án. Làm như vậy sẽ thu thập được nhiều thông tin về dự án hơn.
- Cộng đồng cũng có thể quyết định đàm phán với đơn vị triển khai dự án để đảm bảo rằng cộng đồng được hưởng lợi từ dự án.
- Nếu cộng đồng thực sự đồng thuận với dự án, những lợi ích này có thể sẽ trở thành một phần của các điều kiện đồng thuận
- Trao đổi với đơn vị triển khai dự án không có nghĩa là cộng đồng đồng thuận với dự án. Đồng thuận khác với việc thảo luận với đơn vị triển khai dự án.
- Cộng đồng đã được cung cấp đầy đủ thông tin về dự án chưa? Nếu chưa, xem Bước 5

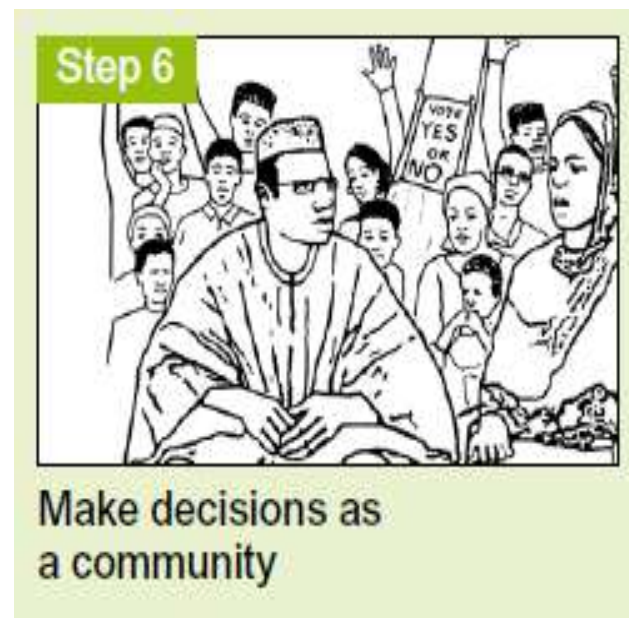
Bước 5 - Tìm kiếm Tư vấn độc lập

- Cộng đồng có thể không hiểu được hết các thông tin về dự án mà đơn vị triển khai dự án đã cung cấp. Vì vậy việc đàm phán với đơn vị triển khai dự án có thể sẽ gặp khó khăn.
- Cộng đồng có quyền tìm kiếm Tư vấn kỹ thuật và pháp luật độc lập để giúp đưa ra quyết định. Nhớ rằng các quyết định cần được bàn bạc kỹ.
- Cộng đồng có biết rõ là diện tích đất hoặc mặt nước nào sẽ được dùng cho dự án? Thông tin về dự án có được cung cấp bằng ngôn ngữ của cộng đồng mình không?

Bước 6 - Cộng đồng cùng ra quyết định

- Tự do, Được báo trước, Được cung cấp thông tin và Đồng thuận là quyền tập thể. Cộng đồng phải cùng ra quyết định dựa trên thiết chế cộng đồng
- Nếu cộng đồng quyết định đồng thuận với dự án thì cần có văn bản quyết định. Cũng cần ghi rõ những lợi ích cộng đồng được hưởng từ việc triển khai dự án hoặc điều kiện để có được sự đồng thuận của cộng đồng.
- Trong văn bản quyết định, cộng đồng có thể đưa vào thỏa thuận về chia sẻ lợi ích từ dự án và các tác động của dự án.

Bước 7 - Tiếp tục đàm phán với các đơn vị thực hiện dự án

- Tự do, Báo trước, Được cung cấp thông tin và Đồng thuận là một quá trình liên tục và có thể lâu dài.
- Những dự án quy mô lớn có thể mất nhiều năm để lên kế hoạch và triển khai, và có thể tác động tới cộng đồng trong nhiều năm.
- Cộng đồng có thể quyết định thành lập một diễn đàn nhằm thường xuyên trao đổi, thương lượng giữa cộng đồng và các đơn vị thực hiện dự án.

PHẦN 3: BÀN VỀ THAM VẤN CỘNG ĐỒNG TRONG DỰ THẢO LUẬT BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG SỬA ĐỔI

Bàn về Tham vấn cộng đồng trong Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường sửa đổi

- Tham vấn trong **Quy hoạch môi trường** (điều 9 và điều 11):
  - “tham vấn ý kiến xây dựng quy hoạch môi trường”
  - “UBND cấp tỉnh tổ chức tham vấn quy hoạch môi trường”
  - **Đối tượng tham vấn? Nguyên tắc/hình thức tham vấn – áp dụng FPIC?**
- Tham vấn trong **Đánh giá môi trường chiến lược** (điều 15) “tham vấn các bên liên quan trong quá trình thực hiện đánh giá môi trường chiến lược”
  - **Đối tượng tham vấn? Nguyên tắc/hình thức tham vấn – áp dụng FPIC?**
- Tham vấn trong **Đánh giá tác động môi trường** (điều 20, 21, 23): “chủ dự án phải tổ chức tham vấn UBND cấp xã nơi thực hiện dự án, **cộng đồng dân cư** chịu tác động tác động trực tiếp bởi dự án”
  - **Cần cụ thể về hình thức tham vấn? Nguyên tắc/hình thức tham vấn – áp dụng FPIC?**

Bàn về Tham vấn cộng đồng trong Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường sửa đổi

- Trách nhiệm của MTTQ và các tổ chức thành viên của MTTQ: tuyên truyền vận động và tham gia giám sát việc thực hiện pháp luật và bảo vệ môi trường (điều 136):
  - **Vai trò hỗ trợ cộng đồng và giám sát quá trình nhà nước/chủ dự án tham vấn cộng đồng – hỗ trợ cộng đồng thực hiện theo các nguyên tắc FPIC?**
- Các tổ chức XH, XH-Nghề nghiệp (điều 137): được cung cấp thông tin, được tham vấn, được yêu cầu đối thoại và tham gia đối thoại, tham gia kiểm tra về BVMT, kiến nghị cơ quan nhà nước có thẩm quyền.
  - **Vai trò hỗ trợ cộng đồng và giám sát quá trình nhà nước/chủ dự án tham vấn cộng đồng - hỗ trợ cộng đồng thực hiện theo các nguyên tắc FPIC?**

Ví dụ: Khuyến nghị về tham vấn cộng đồng trong Dự thảo Luật đất đai

Tham vấn cộng đồng:

- Hình thức: họp cộng đồng, bảng hỏi và phỏng vấn
- Nội dung: tài liệu tham vấn phải đầy đủ, dễ hiểu và song ngữ
- Họp cộng đồng đảm bảo ít nhất 75% thành viên tham gia
- Với nhóm yếu thế: tham vấn theo nhóm đặc thù
- Báo cáo trung thực, đầy đủ, tổng hợp ý kiến “đồng ý, “không đồng ý” và “ý kiến khác”
- Tổ chức CTri-XH, XH nghề nghiệp hỗ trợ cộng đồng và giám sát

Cơ chế đồng thuận của cộng đồng

- Việc tham vấn cộng đồng được thực hiện một hoặc nhiều lần cho tới khi đạt được sự đồng thuận của cộng đồng.
- Luật quy định tỷ lệ đồng thuận cụ thể tỷ lệ đồng thuận trong quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất, định giá đất, thu hồi bồi thường, hỗ trợ và tái định cư (70% - 90%)

**CẢM ƠN BAN TỔ CHỨC VÀ
CÁC QUÝ VỊ ĐẠI BIỂU!**